

Wie of wat is Victoria Deluxe?

Van klacht naar kracht

Victoria Deluxe is een brede en gelaagde werking die in de eerste plaats sociaal-artistieke projecten opzet. Dit zijn creatieve werkprocessen waarin wordt getracht om iedereen een volwaardige plek en stem te geven. In onze sociaal-artistieke werking streven we naar een gastvrije en stimulerende werkcontext ten opzichte van iedereen die meewerkt. Niet de productie van 'kunst op zich' staat centraal, wel de inzet van creatieve en artistieke middelen om op een toegankelijke manier de participanten meer zeggingschap te geven. Via deelname aan deze projecten hopen we dat de participanten zich maatschappelijk terug sterker kunnen verankeren. Onze belangrijkste uitdaging bestaat als het ware uit een zoeken naar hoe we diverse mensen hun kijk en visie op de wereld kunnen laten vertellen of uitdrukken. Victoria Deluxe wil een warme en solidaire werkplek zijn waar participanten uiteenlopende vaardigheden kunnen ontwikkelen en uitwisselen. Het werken in de richting van sociale verbondenheid is zowat de belangrijkste doelstelling van onze praktijk. We willen graag dat de mensen zich thuis voelen op Victoria Deluxe.

De sociaal-artistieke praktijk betekent voor Victoria Deluxe dat het artistieke wordt ingezet om kwetsbare burgers hun perspectief op het leven en de wereld te ontwikkelen en tot uitdrukking te brengen. We kiezen er bewust voor om met 'vergeten en genegeerde groepen' sociaal-artistieke projecten te ontwikkelen. Het artistieke en het creatieve wordt daarbij procesmatig aangewend als middel van emancipatie en empowerment van kwetsbare groepen in de maatschappij. Dit gebeurt vanuit een sterk geloof in het potentieel en de kwaliteiten van burgers, die niet zelden in onze prestatie maatschappij uitgesloten worden. We vertrekken hierbij van de visie 'van klacht naar kracht': we willen inzoomen op de kwaliteiten van die mensen waarvan de samenleving meestal enkel aandacht heeft voor hun zogenaamde tekorten (bvb. ten aanzien van de arbeidsmarkt).

Zorg en maatschappelijke actie ten aanzien van de meest kwetsbaren

In onze werking komen we dikwijls met groepen en individuen in contact die het maatschappelijk op diverse vlakken lastig hebben. In onze samenleving met twee snelheden worden steeds meer burgers uitgesloten van het reguliere maatschappelijke leven. Binnen de huidige maatschappelijke context valt op dat mensen die het moeilijk hebben vaak zelf verantwoordelijk worden gesteld en dat er zelden wordt gesproken over structurele vormen van uitsluiting.

Het streven naar een meer rechtvaardige samenleving loopt als een rode draad doorheen de projecten. In die zin hanteren we de metafoor van een vakbond. We zijn culturele guerrillero's die als een soort vakbond fungeren om de rechten van de meest kwetsbaren mee te verdedigen. Op Victoria Deluxe komen mensen langs die kampen met psychische problemen, moeilijk tot geen woonst meer vinden, moeilijk tot geen aansluiting meer vinden op de reguliere arbeidsmarkt, in een sociaal isolement zijn terechtgekomen, over geen papieren beschikken, enzovoort.

De acties die we hier rond ontwikkelen situeren zich zowel op persoonlijk als op maatschappelijk niveau: van het mee helpen zoeken naar een geschikte woonplaats tot het opzetten van de Stem72-actie (nationale affichecampagne) met het oog op een humanaan asielbeleid en de regularisatie van mensen zonder papieren. We namen en nemen deel aan het verzet tegen de armoede en brengen de woonproblematiek en de toenemende opsluiting en internering van maatschappelijk kwetsbare groepen en individuen via debatten en acties onder de aandacht.

Overleg en dialoog

Om in onze opzet te slagen, proberen we voortdurend in dialoog te treden met iedereen die in onze werking meedraait en met de verschillende partnerorganisaties. Vanuit deze dialoog proberen we op een eerlijke en consequente manier een dagelijkse werking uit te bouwen. Wekelijkse teamvergaderingen, werkoverleg met de vele vrijwilligers, gesprekken

met andere organisaties zijn middelen om relevante en betekenisvolle projecten te ontwikkelen.

Naast het ontwikkelen van eigen voorstellen, kloppen steeds meer mensen en organisaties zelf aan met werkideeën en projectvoorstellen. Zo werkten we de voorbije jaren onder meer samen met diverse Rust- en verzorgingstehuizen, de gevangenis van Gent, het onthaalbureau voor anderstalige nieuwkomers, Cultureel Centrum Evergem, Cultureel Centrum Belgica in Dendermonde, Vooruit, NTGent en ondersteunden we verschillende projecten van individuele kunstenaars of sociale actievoerders.

In alle projecten en acties die we opzetten, trachten we een breder maatschappelijk verhaal te ontwikkelen. Creatieve actie, sociale rechtvaardigheid en solidariteit zijn in de context van onze werking sleutelbegrippen. De projecten vertrekken vanuit de noodzaak om in tegenstelling tot de reguliere artistieke productie, meer diverse leefwerelden uit onze samenleving te documenteren en te verbeelden. De specifieke sociaal-artistieke doelstellingen kaderen we binnen de meer algemene doelstelling van het streven naar nieuwe vormen van sociale cohesie.

Interculturaliteit

Vanuit de doelstelling van ‘verbinding’ is het realiseren van interculturele projecten een belangrijk werkspoor. Door mensen met verschillende culturele achtergronden samen te brengen in een creatief werkproces, kunnen verschillen omgezet worden in gemeenschappelijke dromen en doelen.

Ten eerste verwijst dit naar het opzetten van verbindingen tussen diverse bevolkingsgroepen. De praktijk die Victoria Deluxe ontwikkelt, vertrekt meestal vanuit een doelgroepenbenadering (bv. senioren, nieuwkomers, mensen met een psychiatrische problematiek, allochtone jongeren) maar wordt steeds gestuurd in de richting van vermenging en verbinding. Concreet betekent dit dat aanvankelijk los van elkaar opgezette projecten met elkaar in interactie worden gebracht, en dat deelnemers van projecten kunnen doorstromen naar andere projecten.

Ten tweede positioneert Victoria Deluxe zich als een verbindende kracht tussen de artistieke praktijk en de hiermee verbonden cultuurhuizen, en het brede maatschappelijke middenveld (o.m. welzijnsorganisaties, allochtone zelforganisaties, sociaal-culturele organisaties,...). Een concreet voorbeeld hiervan vormt het project Gemengd Huwelijk. Hierbij werd een feestelijk gebeuren ontwikkeld waarbij elementen uit de huwelijkstradities van de Vlaamse en de Marokkaanse culturen werden versmolten tot een nieuw geheel. Bewust werd samenwerking gezocht met diverse actoren. Concreet werd samengewerkt met het Festival van Vlaanderen, het NTGent en de Marokkaanse zelforganisaties Nakhla en Andalous. Het project eindigde in een feestelijk gebeuren voor een heel divers publiek in de theaterzaal van het NTGent. Zoals door de pers omschreven, bracht deze productie het beste samen van verschillende culturen.

Ontmoeting

Naast de projecten die met een specifiek artistiek medium (theater, film, ...) werken, zetten we ook bewust initiatieven op die als doel hebben om ontmoeting mogelijk te maken tussen bevolkingsgroepen die doorgaans naast elkaar leven. Zo wordt de mogelijkheid gecreëerd voor projectdeelnemers om mensen uit andere projecten en geïnteresseerde burgers uit de stad te leren kennen.

Om deze ontmoeting mogelijk te maken, werd het participatieproject ‘Soirée Deluxe’ ontwikkeld. Tweewekelijks organiseren de vrijwilligers van Victoria Deluxe op vrijdag een stedelijke ontmoetingsavond voor verschillende groepen burgers. Er wordt een forum georganiseerd waarop participanten, kunstenaars, burgers, ... elkaar kunnen ontmoeten en sociale en culturele competenties kunnen uitwisselen en bruikbaar maken. Telkens wordt er een cultureel luik geprogrammeerd. Vanuit de vrijwilligersstuurgroep worden ideeën hierrond ontwikkeld en uitgewerkt. Concreet betekent dit dat er op iedere ontmoetingsavond een muzikaal optreden, een film, een presentatie door participanten zelf wordt ‘geprogrammeerd’. Door het werken met een doordachte culturele programmatie kan de interculturele dialoog sterk worden gestimuleerd.

Het initiatief Soirée Deluxe speelt op die manier in op het verlangen en nood van veel participanten en burgers naar kwalitatieve ontmoeting en verbondenheid. Onze geïndividualiseerde samenleving maakt dat steeds meer groepen van mensen eenzaam zijn (geworden). Meteen stijgt ook de hoop op en nood aan meer contact en uitwisseling van ervaringen en vaardigheden. De (stedelijke) samenleving is sterk gedualiseerd en gefragmenteerd tot een lappendeken van diverse levensstijlen. Sterker dan vroeger wordt de opbouw van de identiteit bepaald door 'expressieve consumptie', wat de scheiding tussen mensen met en zonder de nodige koopkracht pijnlijk in de verf zet.

Kortom: vanuit het streven naar meer 'stedelijkheid in de stad', begrepen als de verwevenheid van diverse functies en levensstijlen verbonden met een tolerante ethos, wil Victoria Deluxe met dit project nieuwe netwerken realiseren in de stad, nieuwe verknoppingen van losse draden uit het stedelijk weefsel.

De stad als werkkader tussen wijk en wereld

Victoria Deluxe positioneert zich in de eerste plaats als 'stedelijke beweging', met de stad als uitvalsbasis en referentiekader. Dit vanuit het geloof dat de stad groot genoeg is om de complexiteit van de wereld te vatten, maar klein genoeg om via initiatieven beweging los te maken. Projecten kunnen starten vanuit een wijk maar hebben steeds de bedoeling om het bredere stedelijke weefsel te dynamiseren. Vanuit deze stedelijke praktijk participeert Victoria Deluxe op alerte wijze aan het Vlaamse cultuurbeleid. Gastvrijheid en stedelijke solidariteit zijn kernbegrippen in de werking. Samen met andere actoren streven we naar een sterk sociaal bewogen en solidaire stad. De oorsprong van de sociaal-artistieke praktijk is namelijk geworteld in de overtuiging dat maatschappelijk kwetsbare groepen via 'cultuur als hefboom' een volwaardiger plaats in onze samenleving kunnen krijgen.

Naast wijk- en stadsprojecten zet Victoria Deluxe ook projecten op op andere plekken in de Provincie Oost-Vlaanderen (bvb. het theaterproject Serbos in Dendermonde) en Vlaanderen (bvb. samenwerking met het Kunstencentrum Buda in Kortrijk). Tevens is Victoria Deluxe actief op internationaal vlak. Zo liepen of lopen er projecten met organisaties uit Zuid-Afrika, Engeland, Nederland, Bulgarije en Boliviaë.

Verskillende werkvormen

In Vlaanderen wordt de sociaal-artistieke praktijk vooral gekenmerkt door het werken met het medium 'theater'. Victoria Deluxe kiest voor een praktijk waar ook andere artistieke werkvormen worden ingezet. Deze keuze volgt niet zomaar uit een vernieuwingsdrang. Ze moet in het licht worden gezien van een samenleving die sterk wordt beïnvloed door de beeldcultuur, digitale en virtuele netwerken en technologische vernieuwing. Hieruit volgt de noodzaak om technologische vernieuwingen en innoverende artistieke praktijken te introduceren bij maatschappelijk kwetsbare groepen. Victoria Deluxe wil hier als facilitator een belangrijke rol in spelen.

Sinds haar ontstaan zet Victoria Deluxe elk jaar diverse theaterprojecten op. Telkens wordt er gewerkt met een vergeten of kwetsbare groep uit de samenleving. Zo werden er de eerste jaren vooral theaterprojecten opgezet met nieuwkomers uit Gent (theaterproducties 'Vreemd gedoe', 'Ne partez pas sans moi' en 'Rantsoen'). Nadien volgden projecten met onder meer psychiatrische patiënten (theaterproductie 'Dany') en bewoners uit de sociale woonwijk Serbos in Dendermonde (theaterproductie 'Ik heb de hemel hier zien geboren worden'). Het doel is telkens deze mensen tot verhaal te laten komen, en te tonen dat deze mensen over diverse kwaliteiten beschikken. Zo kan ook de stereotiepe beeldvorming ten aanzien van deze bevolkings-groepen op een positieve wijze doorbroken worden.

Gelet op het feit dat beeldcultuur en nieuwe media een steeds belangrijkere rol spelen in onze samenleving, kiest Victoria Deluxe voor het audiovisuele als medium bij uitstek van de toekomst. Hierbij werkt ze samen met jonge talentvolle Gentse cineasten. Deze werkvorm leidt meestal tot het produceren van een sociaal-artistieke documentaire. Zo werd in 2004 de documentaire 'Soap&Dishes' gerealiseerd in samenwerking met Kom-pas (Centrum voor nieuwkomers te Gent). Gedurende acht maanden werden acht nieuwkomers gevolgd en begeleid door een professionele cineaste. De camera nam in deze documentaire een ander

standpunt in dan de reguliere media. Het doel van deze documentaire is om stadsbewoners een beeld te geven van het dagelijks leven vanuit de ogen van nieuwkomers. Wars van grote begrippen als inburgering en integratie worden we geconfronteerd met de manier waarop elk van deze mensen de Nederlandse taal aanleert, op zoek gaat naar een volwaardige baan, contact zoekt met zijn nieuwe bureaus. Deze documentaire heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het maatschappelijke debat over de multiculturele samenleving en in het bijzonder over de beeldvorming rond allochtonen.

Naast documentaires worden audiovisuele projecten opgezet die burgers in staat stellen om zelf te filmen en te monteren. Centraal staat hier is het project Autonome Beeldvorming. Elk seizoen leert een groep burgers onder begeleiding van professionele cineasten zijn eigen leefwereld in beeld te zetten. Deze doelstelling werd verbreed naar een bredere groep mensen tijdens het wijkproject 'TV Deluxe' (2005). De centrale idee van TV Deluxe was om met de bewoners van de wijk 'Ham' beelden te maken over hoe zij hun eigen buurt beleven en willen representeren. De inzet van kunstenaars had als doel kwalitatieve kortfilms te maken met de buurtbewoners. Op basis van een dertigtal voorstellen van bewoners werd een selectie gemaakt. Daarbij werd rekening gehouden met de diversiteit en de haalbaarheid van de producties. Tijdens het slotweekend van TV Deluxe werd de Gentse wijk 'Ham' – één van de wijken uit de 19e eeuwse gordel - omgetoverd tot een 'Televisionele Beeldenkermis'.

Op de website van Victoria Deluxe vind je in ons archief een uitgebreid overzicht van de opgezette projecten (www.victoriadeluxe.be).

Methodologie

De sociaal-artistieke projecten vertrekken steeds vanuit de levensverhalen van de deelnemers. We willen de concrete blik op de samenleving en haar geschiedenis vanuit de deelnemers zelf laten opborrelen. Dit gebeurt door het gericht documenteren van hun leef- en lijfstijlen. Concreet starten we met het opzetten van gestructureerde interviews rond de vijf levensdomeinen (activiteit, vriendschap, materialiteit, gezin en intimiteit). Hierbij wordt ingezoomd op de samenhang van verleden, heden en toekomst. Deze interviews worden uitgeschreven en 'teruggegeven' aan de respectievelijke deelnemers. Op basis van dit materiaal ontstaat dan een actieve dialoog en worden groeps gesprekken georganiseerd. Het materiaal van dit werkproces krijgt dan door een professionele kunstenaar een artistieke bewerking met het oog op een productie.

Gelet op de complexiteit van elk project, wordt telkens een projectteam samengesteld met professionals op vlak van sociaal-agogische begeleiding, artistieke creatie en logistiek-praktische ondersteuning. Door een goede interactie tussen deze teamspelers ontstaat de draagkracht die noodzakelijk is om kwaliteit te verzekeren zowel tijdens het werkproces als ten aanzien van het eindproduct.

De deelnemers staan in de diverse werkprocessen centraal. Dit betekent dat we het betrekken van de participanten als fundamenteel beschouwen in alle onderdelen van een project: de onderzoeksfase, de voorbereiding, de uitwerking en de presentatie. We moeten toegeven dat er weinig kunstenaars zijn die op dergelijk creatief proces zijn voorbereid. Hetzelfde geldt voor sociaal-agogische functies t.a.v. de sociaal-artistieke praktijk. In die zin pleiten we heel sterk om de sociaal-artistieke werksoort te implementeren binnen de verschillende kunst- en sociaal-agogische opleidingen.

In dit kader pleiten we om de werkprocessen steeds te starten met een 'onderzoeksfase'. Binnen deze fase wordt de eigenheid van de groep deelnemers of participanten in kaart gebracht. Het willen werken met maatschappelijk kwetsbare en uitgesloten groepen vraagt naar een voorwaardenscheppende benadering. Eerst moeten de juiste voorwaarden worden gecreëerd vooraleer mensen met elkaar kunnen samenwerken. Elke stap die wordt gezet, vereist zowel een herkenbaarheid, een gedeelde noemer, maar ook een zekere vervreemding, een andere lezing. Kunstenaars, sociaal-agogische begeleiders gaan op zoek naar hoe men deelnemers kan documenteren, hoe men ze tot uitdrukking en een verhoogde zeggenschap kan laten komen, hoe men ze vanuit een kritische afstand van en met de eigen levenservaring tot creatie kan laten komen. Het is nooit de bedoeling dat participanten hun eigen onbewerkte levenservaringen op scène gaan neerzetten. We bewaken bovendien bewust mogelijke in- of uitsluitingscriteria. Iedereen die graag wil meewerken, krijgt in principe een volwaardige plaats aangeboden.

Meer dan ooit fungeren culturele en creatieve samenwerkingsprocessen als ontstekings-mechanismen voor sociale en interculturele dynamieken. Vertrekkend vanuit een creatieve aanpak merken we vrij snel het ontstaan van nieuwe stedelijke samenlevingsvormen. Mensen die voorheen nooit of nauwelijks met elkaar in contact kwamen, starten onder impuls van kunstenaars en begeleiders met een 'gemeenschappelijke zoektocht' waarin eigen en specifieke verlangens een kans tot ontwikkeling krijgen. Uit de diverse werkprocessen die steeds rond een creatieve uitdaging worden gecentreerd, leren we dat de vrijgekomen energie ook binnen het brede maatschappelijke domein een uitwerking zoekt. De kracht van de ontmoeting en het samen werken met elkaar, het leren van elkaar, het uitwisselen van vaardigheden, kennis en kwaliteiten, het terug opgenomen en gedragen worden binnen een groepsmatig gebeuren, maakt bij deelnemers-participanten positieve levensenergie vrij. Door het toegenomen zelfvertrouwen en het groter zelfwaardegevoel gaan de meeste deelnemers opnieuw initiatieven en engagementen binnen het reguliere gemeenschapsleven aan.

Besluitend

Met onze sociaal-artistieke praktijk willen we vergeten en genegeerde groepen uit de samenleving een stem geven en tot verhaal laten komen. Doorheen langdurige en participatieve werkprocessen brengen we de geschiedenis en het levensverhaal naar boven van heel diverse bevolkingsgroepen die in de dominante media nauwelijks een plaats krijgen (tenzij op dikwijls stereotiepe en vertekende wijze). Doorheen intense werkprocessen ontstaat er een vertrouwensband waardoor er diepgang ontstaat die in andere werkvelden minder evident is (geworden). Omdat mensen zelf mee kunnen creëren, vertellen ze veel meer dan wat de klassieke vormen van documenteren kunnen bereiken.

Zo ontstaat er een historisch en actueel inzicht in de samenleving van-onder-uit. We denken dat we deze vorm van kennis- en cultuurproductie moeten koesteren in een wereld waar de dominante beeldcultuur aanleiding geeft tot vervlakking en homogenisering. Niet toevallig gaven we een herinneringsdocument uit over zorg en solidariteit doorheen de tijd, dat we samen met bewoners van een rust- en verzorgingstehuis in Gent maakten, met als titel: 'Soigneren'!